

© 2015 World copyright of the text of all the letters of Archimandrite Sophrony (Sakharov) published in «*Письма Близким Людям*», Отчий Дом, Moscow, 1997.
ISBN 5-7676-0092-9

STAVROPEGIC MONASTERY OF ST. JOHN THE BAPTIST,
ESSEX, G.B.

NO TRANSLATIONS TO BE MADE FROM THE ORIGINAL OR
TRANSLATIONS OF THE ORIGINAL WITHOUT WRITTEN
PERMISSION FROM THE MONASTERY

© 2015 pentru ediția de față: Editura Accent Print, Suceava România.

Traducere de Ieromonahul Rafail (Noica) după originalul rus:
«*Письма Близким Людям*», Отчий Дом, Moscova, 1997.

«Scrisori către familia Protoiereului Boris Stark».
Publicat pentru întâia oară, 2015.

© 2015 pentru prezenta traducere:
STAVROPEGIC MONASTERY OF ST. JOHN THE BAPTIST,
TOLLESHUNT KNIGHTS, by MALDON ESSEX, CM9 8EZ G.B.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SOFRONIE, arhimandrit

Scrisori către familia Protoiereului Boris Stark / Arhimandritul

Sofronie. - Suceava : Accent Print, 2015

ISBN 978-606-8686-12-7

281.93 Stark,B.

**ARHIMANDRITUL
SOFRONIE**

**Scrisori către familia
Protoiereului Boris Stark**

*Traducere din limba rusă de
Ierom. Rafail (Noica)*

*Tipărită cu binecuvântarea
Înalt-Preasfințitului*

IRINEU

Arhiepiscopul Alba-Iuliei

Editura Accent Print
Suceava, 2015

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	5
CUVÂNT către Tinerii Creștini Ruși din Diasporă.....	9
CUVÂNT rostit după rugăciunea de rămas bun la plecarea în Rusia a părintelui Boris Stark și a familiei lui	12
S C R I S O R I.....	15

Dragii mei întru Hristos, iubiți întru Domnul, părinte Boris și *matuska*¹ Natalia.

De ziua pomenirii scumpului vostru Seriojik², sânt cu voi sufletește.

Fericit băiețel, care, în puținii săi ani, „a plinit ani îndelungați” (Înț. lui Solomon 4: 13). Domnul l-a răpit, „ca să nu-l schimbe răutatea (lumii noastre)” (Înț. lui Solomon 4: 11).

Nu să vă împărtășesc durerea voiesc, ci a mă bucura împreună cu voi. Eu nu l-am cunoscut, dar scrisoarea lui către Vlădica³ m’a uimit prin maturitatea ei și prin duhul harului. Eu nu l-am cunoscut, dar scurta lui biografie, scrisă de către D-na Osorghina, mi-a dat puțința să-mi fac o idee despre acest minunat băiețel. „Nu spune cu durere: el nu mai este, ci cu bucurie: a fost”.

Poate vă veți supăra pe mine, eu însă gândesc cât se poate de sincer că a vă fi dor de el este un păcat înaintea lui Dumnezeu, precum și a vă întrista pentru el. Pentru el putem și trebuie să ne bucurăm și să mulțămim lui Dumnezeu.

În loc de urarea: Domnul să îi odihnească sufletul!, sufletul meu îmi spune cu tărie că el a atins acea luminată Împărăție, care dea Domnul și nouă să o dobândim pentru milostivirea Lui.

Cu multă dragoste întru Hristos, al vostru nevrednic frate,

Ier. Sofronie

¹ Formă de adresare în limba rusă pentru monahii și preotese. (N. tr.)

² Fiul mai mare al părintelui Boris și *matuskăi* Natalia; a murit la vârsta de nouă ani, pe 19 Februarie 1940.

³ Mitropolitul Evloghie (Gheorghievski), exarhul Patriarhal în Europa de Apus († 1946), duhovnicul părintelui Boris și al *matuskăi* Natalia. El i-a cununat, a botezat copiii lor (în afară de cel mai mic), și l-a hirotonit pe părintele Boris diacon și preot.

Noisy-le-Grand¹, 4 Ianuarie, 1948

Draga mea întru Domnul, *matuska* Natalia.

Îmi amintesc de o întâmplare la Athos. În portul mănăstirii stătea ancorat un vas cu pânze. Dintr'o dată, pe neașteptate, s'a ridicat o furtună puternică de la apus. Valurile împingeau corabia către țărm. În fiecare clipă era primejdie să se rupă lanțul ancorei, iar corabia și marinarii să se lovească de stânci. De la fereastra trapezei mănăstirii câțiva monahi priveau corabia. Eu am ajuns în clipa când marinarii încercau să coboare peste bord în barcă, măcar să-și salveze viața. Micul vas era aruncat în sus și-n jos. Cu atât mai mult bărcuța. A sări peste bord și a nimeri în barcă era nu numai greu, ci însemna și primejdie de moarte. Căutând la acea priveliște, un tânăr monah ce se uita prin fereastră, diaconul Serafim, nu s'a mai putut abține și a zis: „O, cum mă doare inima pentru ei!” Starețul Siluan, care era și el acolo, i-a pus mâna pe umăr liniștit și a zis: „Dacă te doare inima pentru ei, înseamnă că au scăpat”. Într'adevăr, au reușit cu toții să

¹ Această scrisoare, precum și următoarele cinci, au fost scrise de la Noisy-le-Grand, o suburbie a Parisului, unde Părintele Sofronie se odihnea după o boală grea. În acea vreme *matuska* Natalia suferea de dese atacuri de inimă.

sară în barcă și, în chip minunat, să ajungă la cheiurile de beton, peste care pur și simplu i-a aruncat un val. Salvați, ei au alergat către biserică să facă o rugăciune de mulțămire.

Când v'ați îmbolnăvit, știu că pe mulți îi durea inima, din dragostea ce v'o poartă, și deci am încredințarea că vă veți reveni.

Dumnezeu să vă păzească prețioasa viață.

Cu multă dragoste întru Hristos,

Ier. Sofronie.

Urări tuturor de Praznicul Nașterii Domnului, și vă doresc tot binele. Sărutare celor mici.

i. S.

16 Ianuarie, 1948.

Dragă mea întru Hristos, *matuska*,
binecuvântare și pace de la Domnul.

Rușine îmi este înaintea voastră și a părintelui Boris pentru că nu sânt cu voi acum. Mă gândesc să grăbesc întoarcerea mea la Sainte-Geneviève¹ și, totodată, gândesc că poate Domnul ne va da bucuria să vă revăd, fiind întărită. Și totuși, nu vă grăbiți să vă ridicați de tot din pat. Răbdați la pat, odihniți-vă.

Simt că viața de porc pe care o duc acum mă lipsește de chipul omenesc. Rugați-vă să-mi dea Domnul puterea de a sluji Liturgia, precum și a-mi plini datoria înaintea Lui. În chip ciudat, întotdeauna simt o pagubă duhovnicească atunci când mă întăresc trupește, când, cumva, îmi este prea bine și sânt liniștit întru toate. Sufletul mi se chinuie din prea multul somn și odihnă. Mi-e tare plicticos fără o viață duhovnicească încordată, și acum nu știu, oare să-mi îndelungesc odihna sau nu.

¹ Sainte-Geneviève-des-Bois: suburbie la sudul Parisului, unde Părintele Sofronie și părintele Boris slujiseră împreună în biserica „Adormirea Maicii Domnului” din cimitirul Casei Rusești. (N. tr.)

În prima parte a șederii mele aici am scris Viața Starețului Siluan, dar acum parcă mi s'a pustiit sufletul, și măcar că sânt liber aproape întreaga zi, scriu puțin și stins. „Lipsit-a duhul meu” (Ps. 142: 7).

Scriu acestea nu ca să vă împovărez, ci iată îmi revărs necazul înaintea voastră, din pricina prea puținelor slujiri, rugăciuni, taine; vă scriu simplu, frățește; mă bucur că Domnul mi-a dat asemenea frați, și mă rog să vă ocrotească viața pentru cei care vă iubesc.

Ieromonah Sofronie.

24 Ianuarie, 1948

Draga mea întru Hristos, *matuska*,
binecuvântare și pace de la Domnul.

(...) Nădăjduiesc cu tărie ca Domnul să vă păzească prețioasa viață. Doar vă rog stăruitor, răbdați încă puțin, nu vă grăbiți să intrați în viața de zi cu zi. Răbdați, măcar că este cumplit de greu pentru o mamă, dar astfel veți avea doar de câștigat. Însă dacă vă veți grăbi, teamă mi-este că iar veți cădea. Am făcut ascultare părintelui Boris, care-mi spunea că și el, cândva, nu rămăsese la pat cât ar fi trebuit, drept care s'a vătămat rău și a zăcut la pat mai mult decât ar fi fost nevoie dintru bun început.

Credeti-mă că nu-mi este deloc ușor moralmente să vă părăsesc într'o astfel de vreme. Zilnic ard de dorința de a mă întoarce la dragul meu Sainte-Geneviève, unde sânt nu puțini oameni pe care Domnul mi i-a dat ca mângâiere și pe care îi iubesc. Dar iată, așa a rânduit Dumnezeu, să mă îmbolnăvesc, facă-se sfântă voia Sa. (...)

Mă rog pentru voi toți, pe toți vă iubesc nespus de mult, și vă rog să vă rugați pentru mine. Nădăjduiesc că Domnul îmi va da degrab bucuria de a fi împreună cu voi.

Ieromonah Sofronie.

31 Ianuarie, 1948

Dragă *matuska* Natașa,
pacea lui Hristos să fie cu dumneavoastră.

Vreau să vă spun câteva cuvinte, aceleași pe care voiam să vi le spun și în scrisoarea dinainte, dar când te apropii de inima unei mame, firește, încerci să fii cât mai cu luare aminte.

Închipuiți-vă că scrisoarea dumneavoastră m'a convins de faptul că am avut dreptate în prima scrisoare, însă avusesem dreptate în gândul pe care-l aveam eu, și nu în cel care reieșea din scrisoare, vrând eu să ajut și doar să ajut, și nicicum să vă îngreuez inima.

Acum că am primit scrisoarea dumneavoastră, conținutul ei îmi dă o oarecare putință a mă exprima deja mai direct.

Văd că am rămas neînțeleș, iar dumneavoastră ați tras o concluzie contrară.

Vorba este că, dacă v-am scris în general despre copii, asta a fost, în parte, pentru că, atunci când este vorba despre cei mici, se întâmplă uneori să vi se tulbure inima, să vă fie dor de ei și să vă îngrijorați, iar aceasta poate totuși, deocamdată, să vă obosească inima. Dar nu către ei mi se îndrepta gândul principal, ci către Serioja. A vorbi despre sufletul cel mai drag inimii voastre nu prea îndrăzneam, însă tocmai în caracterul amintirii lui este ceva nepotrivit, lucru ce se răsfrânge în întreaga voastră stare sufletească. Îndrăznesc să cred că eu, ca monah, cunosc lupta cu gândurile inimii ceva mai bine decât alții. Și iată, mi se pare că dacă legat de amintirea lui Serioja ați trăi numai bucuria amintirii lui și folosul, în sensul unei adevărate pilde ziditoare pentru toți, totul ar fi plăcut lui Dumnezeu, și dumneavoastră de folos. Teamă-mi este însă că la dumneavoastră se găsește, pe lângă aceasta, și ceva neplăcut lui Dumnezeu, și vouă nefolositor. Iertați-mi acest cuvânt.

Întrebați: „Ce este strâmb în amintirea mea despre Serioja?” – strâmb nu este, dar este o greșală, ca atunci când oamenii nu se roagă cum trebuie la Dumnezeu. Pe lângă care, în loc de folos, se pot îmbolnăvi. Greșala dumneavoastră constă în faptul că în amin-

tirea băiețelului introduceți o anume închipuire; vi-l închipuiți crescut mare, și altele asemenea. Ce ar fi făcut el, ce ar fi devenit el acum.

În al doilea rând (...) gândiți că, dacă nu vă întristați, este ca și cum ar dispărea dragostea dumneavoastră, ca și cum v'ați răci față de el. Dar tocmai aici se află și greșala dumneavoastră. Nu trebuie să vă hrăniți această durere, nu trebuie să o cultivați. După atâția ani de astfel de durere pentru băiețel, poate că vă este foarte greu să mă înțelegeți și, cu atât mai mult, să o înfăptuiți.

Dea-vă Domnul și înțelegerea, și puterea de a înfăptui în viață lucrul despre care este vorba aici.

Încredințați-l pe Seriojik lui Dumnezeu cu bucurie. Spuneți lui Dumnezeu: „(...) Pântecel meu a slujit nașterii unui băiețel, dar el este al Tău, și cred că Tu îl iubești mai mult decât mine; iar pe mine ajută-mă să-l pomenesc și să mă rog numai așa cum este bineplăcut Ție”.

Dacă v'am pricinuit durere – iertați-mă, dar mult mă voi bucura dacă veți asculta cuvântul meu, pe care vi-l spun după Dumnezeu.

Faceți așa cum vă rog. Cereți lui Dumnezeu să vă ajute, și veți vedea binecuvântarea Domnului asupra voastră.

Cu dragoste întru Hristos, fratele dumneavoastră,

Ieromonah Sofronie.

Sărut întru Domnul pe iubitul meu părinte Boris.

3 Februarie, 1948

Dragă întru Hristos, *matuška* Natașa,
pace vouă de la Domnul.

Când v'am scris ultima scrisoare mă codeam să v'o trimit. Am atins acolo o problemă prea grea. Mulți ani trebuie pentru ca unui monahi să se învețe adevărata pomenire a lui Dumnezeu, adevărata rugăciune. Adevărată – relativ, pentru că rugăciunea desăvârșită oricum este o raritate pe pământ. Mă temeam să nu rămân neînțeles, și deci, în loc de folos, să fi pricinuit numai durere și daună.

Și dintr'o dată am primit scrisoarea dumneavoastră care adânc m'a bucurat prin faptul că m'ați înțeles. Viața noastră oricum ar trebui să fie rugăciune. Vorbind despre greșita pomenire a lui Serioja aveam în vedere, la urma urmei, greșita pomenire a lui Dumnezeu, adică rugăciunea. Este o problemă foarte serioasă. O problemă foarte grea. Cei mai mulți nu o înțeleg. Îndelung trebuie cerut Domnului ca El Însuși să ne învețe, căci prin cugetare și prin cuvinte nu te poți învăța.

Și de vă va da Domnul să înțelegeți ceea ce am vrut să spun, atunci cu adevărat binecuvântarea lui Dumnezeu va odihni asupra voastră. Spuneți că vreți să vă ridicați cu noi puteri. Aceasta chiar va și fi noile puteri. Cât mă rog Domnului ca El să vă dea cu adevărat acele noi puteri, noua viață! Se vor ivi noi gânduri, cuvinte, un nou înțeles.

Mi-este greu să vorbesc despre aceasta, căci mă tem să nu fiu înțeles greșit.

Într'un fel sau altul, mult mă bucur, și mulțumesc lui Dumnezeu că vă este mai bine. Zvonuri au ajuns până la mine că părintele Boris este foarte istovit. Așa de rău îmi pare că boala mea i-a zdruncinat pe toți.

Urări părintelui Boris, Veruškăi, și sărutare celor mici.

Cu dragoste întru Hristos,

Ieromonah Sofronie.

15 Februarie, 1948

Dragă întru Domnul, *matuška* Natașa,
Binecuvântarea lui Dumnezeu fie cu dumneavoastră.

Astăzi s'au împlinit șapte ani de la hirotonia mea întru preot. (Ca diacon am fost hirotonit în 1930, și ca ieromonah, în 1941.) (...)

Astăzi, slavă Domnului, slujba mea a mers mai bine decât în celelalte dați, după boală. Mi s'a ivit nădejdea că Domnul îmi va mai da încă puțința de a sluji. Câtăva vreme mă temeam serios că, pentru păcatele mele, mă voi lipsi de slujire. Înțelegeți ce ar

însemna aceasta pentru un preot-monah. Pierderea slujirii ar fi tot una cu pierderea vieții. Dar poate că Domnul mă va mai răbda încă. (...) Acum mă simt în mare parte mai bine, iar de data asta mi se pare că nu mă amăgesc.

Miercuri am fost la Paris pentru o radioscopie. Rezultatele m'au uimit. Plămâni erau într'o stare deplin satisfăcătoare. Dar cu inima este mai rău, totuși nu într'o stare deznădăjduitoare. *Fatigué*¹.

Toate acestea îmi dau o bună nădejde că mă voi putea întoarce curând la Sainte-Geneviève, unde sânt atâția prieteni apropiați și dragi. V'am scris atât de mult și de amănunțit despre sinemi, cu gândul că și dumneavoastră vă veți însănătoși cu ajutorul lui Dumnezeu și că totul va fi bine. Acum mă simt mult mai apropiat de voi decât când am sosit aici. De trei ori am fost la Paris singur, fără însoțitori. Scrieți-mi adresa familiei Kolciak², ca să mă pot vedea cu Nikolka.

Sânt tare recunoscător părintelui Boris care a luat asupra-și o osteneală atât de mare de a mă vizita. Am fost peste măsură de bucuros să-l revăd. (...)

Anul acesta viața mea s'a legat atât de strâns de voi toți. Mai înainte vă știam numai după numele de pe lista Frăției, numai ca nume, ca frați, dar acum Dumnezeu mi-a dat, în persoanele voastre, niște frați cu adevărat iubiți în Hristos.

Rugați-vă pentru mine. Nădăjduiesc că Domnul mă va milui pentru rugăciunile voastre.

Dumnezeu să vă binecuvânte.

Sărut frățeste întru Hristos pe părintele Boris. Sărutare copilașilor.

Ierom. Sofronie.

¹ Obosit (în lb. fr.).

² Verișoara părintelui Boris, Ecaterina Razvozova, se măritase cu fiul amiralului A. V. Kolciak. Era nașa fiului mai mic al părintelui Boris – Nikolai.

Biserica din cimitirul rusesc din Sainte Geneviève-des-Bois

Nissa, 29 Martie, 1951¹

Dragi părinte Boris și *matuska* Natașa.

A vă scrie tot ce s'a petrecut până în clipa pornirii trenului dinspre Paris spre Nissa este de prisos. În tren, la început era lume puțină și era liniște. Deranjau puțin în gări, dar, în general, noaptea mi-am petrecut-o întins și am dormit aproape la fel de bine ca în patul meu. Dimineața s'a făcut gălăgie, dar totuși suportabil. Am reușit să ajung cu bine. Taxiul era chiar la intrarea în gară. Însăși proprietara casei m'a întâmpinat în gară. Ajunși acasă, curând a fost servită masa.² Am luat prânzul împreună cu toți cei ai casei.

¹ La Nissa Părintele Sofronie se odihnea după o grea operație (gastrectomie „totală” – cam ¾ din stomac a fost înlăturat).

² Părintele Sofronie însă, vreme de un an după operație, nu a putut să se hrănească decât cu zeamă în care se fierse carne. (N. tr.)